

Mi jöhet még?

(Március 17.) Naponta száz meg ezer friss hír zavarja össze az ismereteinket. A kormány és feje pl. napokkal ezelőtt azzal nyugtatta meg a közvéleményt, hogy legalább 2000 lélegeztető készülék vár bevetésre az országban. A tegnapi sajtótájékoztatón több újságíró is rákérdezett arra, hogy hol vannak ezek, és mennyi lehet közülük aktív. A választ természetesen megkerülte a tiszti orvosnő. Este megkaptam egy e-mail-mellékletben az illetékes miniszter körlevelét, amiből kiderül, hogy március 17-én kezdtek körlevélben érdeklődni az intézményeknél – ugyanerről... Történik mindez a járvány negyedik hetében.

(Március 18.) A mai nap sokféle híre közül az a legérdekesebb, hogy a cseh kormány rendelt Kínából repülővel 150 ezer gyorstesztet. Nálunk viszont – egyetlen európai országgént – még a területi bontás adatait sem lehet megtudni... S még valami: elhalasztották egy évvel (!!!) a júniusra tervezett labdarúgó-EB-t. A Roland Garrost is elhalasztják őszre. Az ember meg csak ül itthon, és megpróbálja egybegondolni a fenti hírek tanulságait.

(Március 19.) Örökvasárnap. Iskola mellett lakunk. Ilyenkor – reggel 8 óra előtt – olyan zajongás, ricsaj, élethangok özöne tölti be az utcát, amit ezer szülő, gyerek és parkolót keresők százainak káromkodása tud csak okozni. Most, amikor lementem az újságokért, olyan a világ, mint vasárnap reggeleken. Sehol egy ember:

vészjósló csönd. Elsuhan egy 15-ös busz, rajta két utas árválkodik.

Este 11 után nézem a CCN összefoglalóját: az USA legnagyobb államában, Kaliforniában kijárási tilalmat rendeltek el. A megszólaltatott szakértők április 10. körülre a lakosság 55 százalékának, kb. 26 millió embernek a megfertőződését várják.

(Március 20.) Ez a hír reggelre már a hazai felületeket is eléri, s mától itthon is megszorodnak a hosszabb távú előrejelzések. Egyre világosabb, hogy nagyobb, kiszámíthatatlanabb és felfoghatatlanul kedvezőtlen következményekkel járó hetek, hónapok elé nézünk. Az írás címe: *Készüljünk a legrosszabbakra...*

(Március 22.) Nézem a reggeli hírösszegzést a CNN-en, 40 millió embert otthon kell tartani Kaliforniában, s ezen a héten kb. két és fél millió ember vesztette el a munkáját az USA-ban. Szakértő szakértőnek adja át a helyet az adásokban. Két visszatérő következtetés. Az egyik, hogy ez a válság sokkal mélyebb és alapvetőbb lesz, mint a 2008-as, mert az megmaradt pénzügyi válságnak. Ez viszont általános foglalkoztatási válsággá szélesedik, majd pedig az egész gazdaság szerkezet általános válságává lesz. S még csak az elején járunk. A másik: az amerikai kormányzat vesztes késlekedése, élén az elnökkel. Akik kezdettől lebecsülték a válságot, majd pedig kommunikációs trükkökkel próbálkoztak, és még mindig nem értik a

helyzet kivételesen veszélyes mivoltát. És akkor mi mit mondjunk? Egy nappal a hazai csodafegyver, a rendkívüli állapot bevezetése előtt...

(*Március 23.*) Orbán Viktor megint megkülönböztetett figyelmet csikart ki magának. S megint visszaélt vele. Jó előre beharangozott, 11 órára meghirdetett megszólalásakor egyfajta – érdektelen – termelési beszámolót tartott, másfelől viszont tételesen felsorolta az általa bevethető erőszakszervezetek hadra fogható létszámát. Mindezt órákkal azelőtt, hogy a parlament – egyelőre – megakadályozta a kormány számára adandó rendkívüli jogköröket, az ellenzék most egy hétre ezt még eltolhatta. A parázs parlamenti vitában a Fidesz képviselői egyetlen értelmes érvet sem voltak képesek felhozni amellet, hogy mire föl kellene a rendkívüli állapotot bevezetni. De nem kétséges, a jövő héten sikerülni fog. Akkor már csak maguk között lesznek.

(*Március 24.*) Ma megtörtént az, amit napok óta sejtettünk: elhalasztják a nyári olimpiát Japánban. Másnak is eszébe jutott az, amit három nappal ezelőtt én is írtam a Zsúrpubiban: az elmúlt 130 év során erre legfeljebb világháborúk idején volt példa. Miheztartás végett érdemes ezt is észben tartani. Trump ma reggel (CNN) rém dühösen fakadt ki, hogy „ha az orvosokon múlna, akkor ők az egész világot bezárnák”. Még a régi világ foglyai vagyunk, ahol ilyen szintű, színvonalú emberek dönthetnek milliók soráról. Ha egyszer vége lesz a válságnak, talán ez is alapvetően meg fog változni.

Késő délután felhívott Falus Feri, kész csoda, hogy ennyi szereplés mellett még erre is volt ideje. Sze-

rinte a legjobb esetben is legfeljebb szeptemberben térhet vissza annyira a normális állapot, hogy legalább az iskolaszézet el lehessen kezdeni.

(*Március 25.*) Kora reggel a Lehel téri piac középső szintjén lévő két kocsmá előtt legalább tizenöt férfiember iszogat, hangosan, vidáman, maszkok nélkül, egymástól arasznyi távolságokban. Ahogyan elnéztem, talán az alkalmi munkásosztály képviselői lehetnek; hét óra után nem sokkal pálinkás és fröccsös poharak, söröskorsók társaságában semmiféle óvintézkedés híre és kényszere nem érinti meg őket. Úgy látszik, van a szociális bezárkózásnak és/vagy leépülésnek olyan szintje is, ahol már sem az egyéni, sem a csoportszintű veszélyérzetnek nincs, nem lehet érdemi hatása. Miért is lenne, mitől féljen még?

Mai hír: a nemzetközi klasszisokból álló veszprémi kézilabdacsapat tagjai – játék- és edzéslehetőség híján – a helyi élelmiszerlánc központi raktáraiban árufeltöltőként segítenek pakolni, mert a boltok polcai túl gyakran válnak üressé, s nincs elég dolgozó kéz a gyors pótláshoz. Így is lehetne. Mindent megtanulhatunk, akár előlről is.

(*Március 26.*) Zitának már mindenféle baja van, pedig reggelente 35-40 percet jógázik és tornázik... De nem lehet könnyen elviselni, ha 25 év után egyik napról a másikra bezár az a hely, ahol kétnaponta sportolhattunk. Levert, ideges, állandó hőemelkedéssel meg a napi hírek százaival kínlódik (ezek a legártalmasabbak). Ma leszaladt a ház közös kertjébe, és több mint fél órán át futott vagy öt-hat kilométert. Utána, mint akit kicseréltek, legalább tizenöt évet visszafiatalodott. És ilyenkor

az aggodási szintje is néhány órára a normális szintre száll vissza. Na, ez is alapvető tanulság. Hátha még hónapokig így kell élnünk.

Megnéztem az esti Euronewson az ENSZ főtitkárának, António Guterresnek az interjóját. Ő már érti és tudja, hogy soha nem tapasztalt nemzetközi összefogás segíthetne megakadályozni a veszélyek eszkalálódását. És azt is, hogy mindez egyelőre a nemzeti kormányok önállóságának mindenáron való megtartási érdekébe ütközik.

(*Március 27.*) Ma reggel a szokásos rádiós monológjában Orbán Viktor bejelentette, hogy holnaptól két hétre bevezetik azt a fajta kijárási korlátozást, amit már jó néhány országban gyakorolnak. Az interjú után nem sokkal a rendelet is megjelent; viszonylag széles körű mozgási szabadságunk marad, de ellenőrizni és büntetni fogják az indokolatlan utcai tartózkodást. A Facebookon azonnal elkezdődött az össznépi vita, az első egy-két óra nyomán úgy látom, hogy még a kormánnyal kevésbé szimpatizálók többsége is megértéssel fogadja a korlátozást. Az az érzésem, hogy a magyar társdalom többsége valójában csak holnaptól fogja komolyan venni azt, hogy ezúttal sok-sok évtizede nem tapasztalt válsághelyzettel kell megbirkóznunk. Jut eszembe... nagycsoportos óvodások voltunk, amikor '56 novembere után este hatig haza kellett érni az Ikarus-gyár óvodájából. Sok szülő nem tudott időben odaérni a gyerekéért, ezért az óvónők kisebb csoportokban engedtek bennünket utunkra, olyan összetételben, hogy az egy irányban lakók együtt mentek. Most is emlékszem rá, ahogyan a homályosan világító utcai lámpák sárgás fénye-

iben, árnyékaink őrizetében tanácstalanul álldogálunk a Margit és a Baross utca sarkán az elváláskor. Hogyan tovább? Ki, merre – egyedül...? Holnaptól sokaknak lesz hasonló érzésük.

(*Március 28.*) Szombat, a kéthetes kijárási korlátozás első napja. Ki-kinézek az erkélyen, hébe-hóba látok egy-egy embert, többnyire kutyasétáltatókat, olyan a hangulat, mint vasárnapi kora reggeleken. Számolom, kilencedik napja már, hogy csak a legkivételesebb pillanatokban, gyors vásárlási feladatok okán mozdulunk ki itthonról. Zita korábban is jógával kezdte a napot, most azonban tornával bővítve, negyvenpercesre emelte a napi nyitó adagot, én még csak harminc percig jutottam. Ma délután megjelent a Klikktévén a Zitával készült beszélgetés, és napokon belül huszonhétezen osztották meg. Hihetetlen.

Reggeli hírzuhatag: Amerikában a regisztrált betegek száma túllépte a százezret, az áldozatoké pedig az ezerhatszázat. Újabb fertőzési gócok bukkantak fel, most pl. New Orleansban.

(*Március 29.*) Az Economist a héten e-mailben értesített arról a kódszámról, amivel elérhető lesz a lap akkor is, ha a kézbesítés már nem működne. Ma még a szokásos időben ott találhattam a postaládában az e heti példányt, amely a címlapot és a vezércikket is annak szentelte, hogy mi várható akkor, ha majd a szegényebb országokra is áterjed a vírus. Szamba vették az arányokat, eddig olyan országokban tombolt a fertőzés, amelyeknek az egészségügyi ellátórendszere a legfejlettebb, legszervezettebb között van. De... most jön Afrika, Latin-Amerika és Ázsia

szegényebb régiója. „Ugandában a kormánynak több tagja van, mint ahány intenzív kezelési kórházi ágy az országban összesen található” – írják. És idézik a pakisztáni miniszterelnököt egy tipikusnak mondható dilemma kapcsán: „Imrah Khan, Pakistan’s prime minister says, is that if we shut down the cities... we will save people from corona at one end, but they will die from hunger.” Az igazi tömegtragédiák tehát akkor „várhatók”, amikor a járvány eléri azokat az országokat, ahol minimálisak az egészségügyi feltételek. Sapiienti sat.

Mai örömhír: Olaszországban – tizenkét napos, sikeres kórházi ápolás után – hazatérhetett egy 102 éves vírusfertőzött hölgy. Gyógyultan. Van remény... (Nekem már csak harminchárom évet kell kibírnom.)

50 *(Március 30.)* Ahogy várható volt, a parlament ma elfogadta a... mit is? A kormánypárti sajtó „koronavírus-törvénynek” hívja. A többiek „felhatalmazási törvénynek”, a kritizálók pedig a demokrácia felszámolásához vezető út újabb, kiemelkedő állomásának. A lényege, hogy határidő kitűzése nélkül a kormány rendeletekkel védekezhet a járvány ellen, vagy ami ellen csak akar. A legdurvább benne a Btk. módosítása: öt évig terjedő büntetés terhe mellett próbálnak a rémhírterjesztés ellen harcolni. Na ez lesz igazán izgalmas kérdés: ki fogja megállapítani, mi az a rémhír. Kinek mi a rémhír? Ha Orbán Viktor ma azt mondja a parlamentben, hogy legjobb lenne, ha mindenki maszkot hordana, de ő ezt nem rendelheti el, mert nincsen elég maszk, akkor ez rémhír, vagy sem? Ugyanekkor más kormányzati vezető szerint igenis van elegendő maszk.

Egy harmadik hír szerint is lenne elég, csak éppen az egyik fideszes államtitkár unokatestvére árulhatja, jóval az eredeti áron felül... Akkor ilyen esetben hol kell majd keresni a rémhír forrását? Szóval, lesz itt gond bőven. Szerintem nem fogják ezt a szabályt alkalmazni, a funkciója azonban ugyanaz, mint a katonák cégekhez történt kiküldése: nem old meg semmit, de elegendő figyelmettetés arra, hogy okod legyen óvatosságnak maradni. És egy örömhír: délután már érvénybe is léphet a törvény, mert Kóvér is, Áder is tüstént aláírta. Innentől kezdve rájuk is vonatkozhat a rémhírterjesztés büntetethetősége...

(Március 31.) Ma nulla órakor lép érvénybe az a „felhatalmazási állapot”, aminek tényleges hatásait még csak találgatni tudjuk. Érdekes, azt még nem hallottam senkitől, hogy ettől válhatna eredményesebbé a járvány elleni védekezés. Vadabbnál vadabb balsejtelmek tömegéről viszont nagyon is hallok. Fura módon a nyugati sajtó aggódik a legjobban, a Guardian például igen kemény szerkesztőségi cikkben. Jut eszembe, ma van a Fidesz 32. születésnapja. Igen élesen emlékszem e nap akkori hangulatára, mivel Stumpf Istvánnal egy szobában dolgoztunk, és nagyon vártuk este, hogy milyen hírekkel jön vissza. Tele voltunk mindenféle aggodalommal (napokkal voltunk ugyanis a Négyek kizárása előtt, és a közeljövőt illetően igen rossz előérzetünk volt). Nos, e mostani születésnap előtt hasonlóképpen tele vagyunk aggodalommal. Momentán éppen a születésnaposok miatt.

(Április 1.) Várjuk a frenetikus tréfákat, de egyelőre be kellett érnem Trump reggeli CNN-nyilatko-

zatával: azon akadt ki, hogy miért siránkoznak a maszkok hiánya miatt. Mindenkinek van otthon sálja – mondta indulatosan –, vegye föl azt. Na... egy komoly államférfi véleménye az egyre súlyosbodó válság kezdetén.

Ma már kiderült az is, amit nagyjából sejthettünk: a „felhatalmazási törvény” a Fidesznek a legkevésbé sem a vírus miatt kell, hanem azért, hogy egyéb, régóta dédelgetett örökségeit is minél akadálytalanabban és minél gyorsabban vihesse keresztül. Semjén mai, április elsejei jogalkotási tréfájáról bőséggel írtak a lapok.

Ami mégis meglepő, délután a polgármesterek jogkörét korlátozó javaslatot sürgősen visszavonták. Talán néhány fideszes polgármester szólhatott, hogy mi is itt vagyunk... Vagy az is lehet, hogy meglepte őket néhány nyugati ország vezetőinek páratlanul éles hangú, elítélő nyilatkozata.

(*Április 2.*) Ma van az autisták napja. Azt nem tudom, vannak-e autista kormányok, azaz olyan kormányok, amelyek csak a maguk által gyártott magyarázatokra kíváncsiak. Mintha volnának. Ma egy hete – múlt csütörtökön – lépte túl világszerte a fertőzöttek száma a félmilliót. Ma meg az egymilliót, vagyis egy hét alatt megduplázódott a számuk. A meghaltak esetében még rosszabb az arány: egy hete 21 ezren voltak, ma már 47 ezer felett. Mai örömhír viszont, hogy a felcsúti focicsapatot fenntartó Mészáros-féle alapítvány kétmilliárd forintos nyereséget termelt az elmúlt év során. Igazán öröm látni, hogy van még bármi is ebben az országban, ami képes nyereséget termelni. Ó, és a Nemzeti Banknak is sikerült 250 milliárd forintos pro-

fitra szert tennie – igaz, többnyire a mi bőrünkre ment, a forintgyengülésből...

(*Április 3.*) Egy kis időre el fogunk szakadni a mindenkit fogva tartó járványtematikától. (Lassan tizennegyedik éve írjuk negyedévenkénti krónikáinkat Zitával. Most – elsejétől – megint itt van ez a feladat. Általában 80 oldal, néha több is. Mostanában nemritkán százoldalas lett a jelentésünk. Nincs kizárva, hogy most is így lesz.) Lesz miről írni, mi is történt január elsejétől a mostani rendkívüli állapot bevezetéséig. Ilyenkor lelkiismeretesen feldolgozzuk a közben összegyűlt két-háromszáz forrást is. A héten elkezdjük megírni, hogy mi történt januárban, februárban... Nem hiszek a szememnek. Mintha százévnnyire kerültünk volna az év elején még oly fontosnak tűnő eseményektől! S mikor lesz vége? S ha vége lesz, akkor vajon hogyan fogunk visszatekinteni arra, ami éppen ezen a napon tűnt fontosnak? Ilyen lehetett a háború végén naplót írni Nagy Lajostól Heltaiig, Fenyő Miksáig sok-sok embernek. Csak azt rögzíthetted, amit aznap megértettél. De... mit is érthetnének meg ma is? Hogy Cecília még mindig óvna minket a maszk viselésétől. Ó tudja csak, miért is.

(*Április 4.*) Miről szóljon ma az ének? Nehéz az élet még a szurikátáknak is. A berlini állatkerteknek is be kellett zárniuk, s néhány állatfajta igen nyugtalanul viseli az elmaradt látogatók miatti érdektelenséget. A szurikáták csapatostul kitódulnak rejtekhelyükről, és örökké abba az irányba nézegetnek, ahonnan a látogatók érkezni szoktak, és most igen csalódottak. Nem értik, miért nem jön senki sem. Így vannak ezzel a látogatók is.

Soha az életben nem néztünk még ennyit tévét, szerencse, hogy Kiss Imi jóvoltából egy hónappal ezelőtt előfizettünk a Netflixre, így nem vagyunk kiszolgáltatva a hazai tévésatornák műsorkínálatának. Este tíz körül befejezettnek minősítjük a napot, és elkezdünk sorozatokat nézni. Tegnap este végére értünk a *Crown* című, háromszor tízrészes, igen érdekes sorozatnak. Ha nincs a vírus, ezt soha nem engedhettük volna meg magunknak. A maga módján igen érdekes kép volt a háború utáni Anglia útkereső évtizedeiről.

(*Április 5.*) Elkerülhetetlen okokból 11–12 óra között ki kellett mennem az utcára, mintegy háromsaroknyi útra kellett vállalkoznom. Felvettem a maszkot, sapkát, kesztyűt, a rövid úton csak 20-40 év körüli fiatalokkal találkoztam. Viszonylag sokkal. Egyikükön sem volt semmi, viszont rám olyan utálattal vegyes gyűlölettel néztek, mint aki életük legrosszabb énjére emlékezteti őket. Végül is nem bántottak, de... csak most értettem meg a neten napok óta olvasható szemrehányások tömegét, miszerint a „nyuggerek miatt van ez az egész zűrzavar”. Délután látom a tévében, hogy a válságstáb könyörgőre fogta a dolgot, és szinte rimánkodik Budapest népének: vegyék már komolyan a kijárási és csoportosulási korlátozásokat, mert a következő napokban éppen a fővárosban fog berobbanni a vírus. Mit mondjak? A magam néhány perces, közvetlen tapasztalata alapján nem fogok nagyon meglepődni.

Egyébiránt a média most már megállás nélkül firtatja a képtelenül alacsony számú tesztelés okait, de az összes érintett hivatal elzárkó-

zik a válaszadás elől. Megnéztem a nemzetközi statisztikákat: ott a legalacsonyabb az elhalálozási arány, ahol a legtöbbet tesztelnek.

(*Április 6.*) Ma egész nap a vírusjárvány hazai fogadtatásáról összegyűjtött, márciusban megjelent hetilapírásokat olvastam egybe. Mint egy médianaplót, kb. negyven elemzést. Rendkívüli élmény volt, mintha dokumentumfilmként láttam volna harminc nap eseményeit. Az első napokat valamiféle testetlen aggodalom uralta, azzal az egyre erősödő rémülettel, hogy mindebből majd mi is kapunk valamit. Mit is? Akkor még csak találgathattunk.

Március 10. táján hirtelen fölgyorsultak az események, és a kormányzat is igyekezett úgy tenni, mintha kézben tartaná a dolgokat, csakhogy naponta lepleződtek le a késedelmek, füllentések és nagyotmondások. Az igazi fordulat március 13., péntek, amikor maga a kormányfő is képes volt reggeltől estig nagyot fordulni, este negyed tízkor mintegy mellékesen jelentette be az iskolák azonnal bezárását. Egy olyan országnak, egy olyan népnek és egy olyan iskola-rendszernek, ahol minderre teljesen felkészületlenek voltak. A következő két hét már egyenes vonalú roham a rendkívüli állapot felé, amit meg is kaptunk elsejére, áprilisi tréfaként. Későbbi korok történészei számára ez a harminc nap különösen fontos időszak lesz. Ebből fognak mindent megérteni. Mi sajnos erre alkalmatlanok vagyunk/voltunk, mert benne éltünk reggeltől estig és estétől reggelig.

(*Április 7.*) Nemcsak a vírus terjed, hanem a hírünk is a nagyvilágban. Ma egyszerre érkeztek meg az angol lapok, nem győzöm átnézni őket. A

Guardian Weekly március 27-i számában a politikai esszét Lea Ypi, a London School professzora írja arról, hogy miért győznek mostanában a jobboldal erős emberei világszerte. Az illusztráción hárman néznek az olvasóra vissza: Bolsanaro, Modi és Orbán Viktor... három világhatalom. Az esszében arról ír a szerző, hogy néhány évvel ezelőtt még sokan úgy hitték, elszigetelt eset lesz Orbán Viktor abbéli kísérlete, hogy a jogrendszer erejét használja fel a kisebbségi jogok és a civil szféra felszámolására, a rule of law elleni támadásra. Ma már látható, hogy ez mind több jobboldali erős ember fegyvertárának elengedhetetlen eszköze. A baloldalnak viszont nincs arra válasza, hogy mi legyen az új helyzetben az államisággal meg a jogrendszerrel, s a régi liberális válaszok sem működőképesek. Amíg ez így marad, addig az erős jobboldalé a tér.

(*Április 8.*) Ma megint meghalt egy volt évfolyamtársam, Szüdi Johnny. A múlt heti ÉS-ben megjelent egy szép és gondos írása, amely a jogállamiság leépülésének folyamatát elemezte. Az elmúlt években számtalanszor tette ezt szóvá. Sajnos 2010 után bőven volt ilyen jellegű dolga. Ötven évvel ezelőtt katonák is együtt voltunk, talán neki volt a legerősebb fizikuma mindannyiunk között. Sorra halnak meg egykori évfolyamtársaim, egykoron hatan is benn maradtunk az egyetemen, s közülük már ketten élünk csak Bárd Károllyal. Furcsa és nehezen elmondható érzés, amikor az embernek önmagára is túlélőként kell tekintenie.

Egyébként meg észre sem vettem magamon, de minden áldott reg-

gel a halállal kezdem a napot, első dolgom, hogy szorongva megnézem az előző napi nemzetközi statisztikákat, s most éppen Franciaország és Anglia kezd az amerikai – ezres nagyságrendű – elhalálozási adatok nyomába eredni. Nézem a trendet, legkésőbb szombaton túllépjük a százezres számot. Mi jöhet még?

(*Április 9.*) Sohasem gondoltam volna, hogy a laptop, s ezen belül a Skype egyszer majd első számú munkaeszközzé alakulhat át. A kényszerű, csakis itthoni munka világában ez is megtörténhetett. Zita is, én is az elmúlt tíz napban már hat alkalommal ezen keresztül adtunk interjúkat, vettünk részt értekezleteken stb. Ma este még az is megtörtént, hogy az ATV-ben Rónai Egonnal is úgy beszélgettem, hogy ő a megszozott stúdióban ült, én meg itthon a konyhaasztal mellett. A szokásosnál nagyobb visszhangja lett, talán mert mindenki kénytelen otthon ülni, és unalmában mindent megnéz. De a lelőhelyét ideillesztem,¹ lehet, hogy hónapokkal később jobban meg lehet majd ítélni, vajon jól láttam-e a helyzetet.

(*Április 10.*) Ha majd egyszer megírják a járvány társadalomtörténetét, akkor ez a nap kitüntetett méreési pontként fog szolgálni a leendő krónikában. Ma regisztrálták a százezredik áldozatot és a másfélmilliomodik megbetegedést. New York hihetetlen és elborzasztó állapotai már túlmutatnak a háborús helyzeten is, elkezdtek tömegsírokba ontani az eltemethetetleneket.

Ehhez képest meg... mi itt, itthon úgy dolgozunk/dolgozhatunk,

---

¹ <https://www.youtube.com/watch?v=sNCi0-mlqZRw&t=58s>

mintha semmi sem történt volna. Befejeztük a szokásos, negyedéves elemzésünket, amit 2007 januárja óta rendszeresen készítünk. A sorban ez már az 53. fejezet, és e kézírathalommal túlléptük az összesített, 3500 oldalas határt is. El is fáradtunk, mert április 1. és 10. között nemcsak ezt a 72 oldalt kellett megírunk, majdnem minden napra akadtak apróbb, de azonnal megoldandó feladataink is. Mától bevezettük a napi kétszeri intenzív fizikai mozgásokat, másképp kezdene elviselhetetlenné válni a harmadik hete tartó bezártság.

(*Április 11.*) Tulajdonképpen sokkal több időt töltünk itthon munkával, mint korábban bármikor. Ennek ellenére a Netflixnek köszönhetően az elmúlt három hét során több filmet láttunk, mint az utóbbi tíz évben összesen. Sorozatokat is nézünk, amit azelőtt sohasem tettünk volna. Tegnap éjjel egyedül fejeztem be az *Elit* című spanyol sorozat első évadját – Zita a harmadik résztől már nem bírta idegekkel... Ez már a 2000 után születettek világa; az állandóan telefonjukon csüngő, kényszeresen örökös versenyhelyzetben élő, az életet csakis fogyasztásként felfogó, azt is leginkább habzsolva megélő generáció kibontakozásának világa. Nem állítanám, hogy ne érzékelttem volna itthon is mindennek az előszeleit, talán emiatt is hagytam abba boldogan a tanítást 2014-ben – negyvenéves egyetemi oktatói gyakorlat után.

Van azonban e sorozatban még valami rémisztő. Amíg figyelemmel tudtam kísérni az európai filmművészetet, addig nagyon is tudhattam, hogy a spanyol filmek konfliktusai-nak eredetvidéke

az fajta a rigid osztálytagozódás, amely Nyugaton, másutt már jobbra szétolvadt. Itt viszont nagyon is őrzi az archaikus formáit is. Ismertem én ezt valaha Buñuel-tól Bardem-ig igen jól, de most ebből a sorozatból megint páratlan erővel csapott meg a zártság, a képmutatás és a kegyetlenség. Buñuel dédunokái alig-alig változtak, ez a sorozat 2018-ban készült.

(*Április 12.*) Húsvét vasárnapja, kihalt város, csöndes ház, pedig lakik itt vagy négyszáz család. Csak a hivatalos közlemények áradnak, nekik nincs ünnepnap. Nekem meg azon jár az eszem, hogy ezt a hatodik hete tartó, csaknem a felismerhetetlenségig összebonyolított folyamatot sem vagyok képes kezelni elszigetelten nézni mindattól, ami tíz éve folyik ebben az országban. Azt világosan látjuk, tudjuk, mondjuk, hogy az egész évtized a feltartóztatlan centralizáció, a központi hatalom csillapíthatatlan étvágya jegyében telt el. A vesztesek hosszú sorát is jól ismerjük. De... éppen ezekben a hetekben derült ki a napnál is világosabban, hogy ez a kormányzat pont azokat az alrendszereket fosztotta ki, nyomorította és alázta meg, amelyeknek az együttműködési készségére most lenne a legnagyobb szükség. Szükségünk. Nézzünk a hevenyészett mérleget: 1. Szétverték a tudományos élet alapvető intézményeit – most pedig könyörögnének a partnerségükért. 2. Folyamatosan korlátozták az oktatási szféra maradék önállóságát – most pedig az ő leleményességüktől várják a digitális oktatás sikerre vitelét. 3. Állandó harcban álltak az egészségügyiekkel – s most minden teher

azok vállára zuhant. 4. Első dolguk volt az önkormányzatok elszegényítése és jogfosztása – most pedig egyetlen lépést sem képesek nélkül tenni.

Most van tíz éve annak, hogy elsőprő győzelmet arattak, méltóképpen ünnepehetnek.

(*Április 13.*) Húsvéthétfő. Bezárva, itthon. Gyerekkorom külvárosi – XVI. kerületi – világában ez volt az a nap, amikor minden más alkalomhoz képest sokkal szélesebbre tárult ki a magányvilvánosság. Locsolkodás ürügyén lehetett számos olyan család lakásába bejutni, amire máskor nem lett volna semmi esély. Várták is mindenütt a kamasz lurkókat, mentünk kettesével-négyesével, házról házra, kaptuk a tojásokat, aprópénzt – meg könnyűnek ítélt likórféleségeket. Ez volt az év egyetlen olyan napja, amikor a tíztizenhat éves fiúk is főszereplőkké válhattak. Meg persze a lányok is. Az egyedül élő, elhagyott és/vagy özvegy hölgyek is. Mondanám, hogy páratlan és semmi máshoz nem fogható demokráciatapasztalat volt, de ezt a szót akkor még nem ismertük. Most meg már éppen kezdik velünk elfelejtetni.

(*Április 14.*) „The virus is my new partner” – írja Leslie Jamison a ma érkezett New York Review of Books legutolsó számában. Ahol is a szerkesztőség ugyanazt találta ki, mint a Mozgó: március 17. óta naplót íratnak a négy kontinensen élő/lakó munkatársaikkal, Tokiótól Etiópiáig, Rómától Kaliforniáig. A lap első tíz oldalán párhuzamosan olvashatók a naplóbejegyzések, persze hogy egyik érdekesebb, mint a másik. A fokvárosi szerző (Mark Gevisser) leírja, hogy Daisy, a fe-

kete bejárónőjük olyan nagyon nincsen megrendülve a korlátozásoktól, alapjáraton amúgy is legalább száz emberrel érintkezik, eleve az otthonában legalább tizen élnek egy szobában együtt. A munkába jövet, a kisbuszra várva tucatnyian tolonganak körülötte, s belül legalább harmincan préselődnek hozzá, amíg ideért. „COVID is a richmen’s disease”...

A bevezetőben megidézett LJ Brooklynban él, a zárlat negyedik napján az utcák üresek nagy a csönd, csak a mentőautók szünet nélküli szirénázása az egyetlen állandó hang. „Ezekben a napokban rendszerint egy olyan szép és különleges esti partiról álmodom, ahová engem mégsem hívtak meg” – írja naplójegyzete végén.

(*Április 15.*) A bezártság ötödik hetére már kialakulnak az itthoni, automatikus szokások. Reggel a torna/jóga utáni első teendőm, hogy megnézem a Johns Hopkins folyamatosan frissített, nemzetközi adatbázisát (Coronavirus update). Késő este, elalvás előtt újra megnézem, és megpróbálom a leginkább érintett országok trendvonalait követve kitalálni, hogy mi várhat ránk. Ma is azt látom, amit már legalább öt-hat napja. Az amerikai, angol, török és belga adatok egyre mélyülő válságot mutatnak; az olasz, spanyol és német számok meg inkább a járvány csökkenő ütemére utalnak.

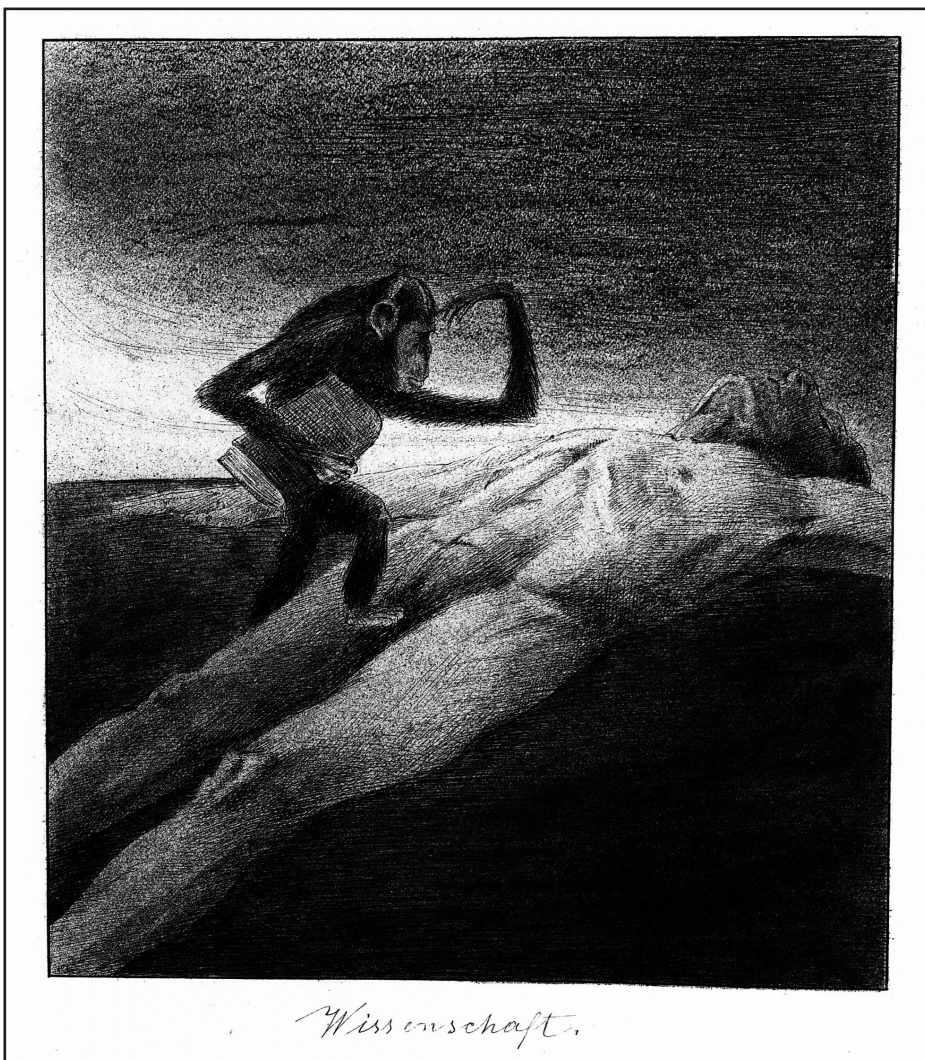
Közvetlen szomszédainkhoz képest Magyarország valamiféle középső állapotot sejtet. Ausztria: 14 331 megbetegedés, 393 elhalálozás; Horvátországban 1741 betegre 34 elhunyt jutott, minálunk ez a két szám pillanatnyilag: 1579 és 134 – azaz igen magas az elhalálozási arány. Ugyan-

akkor meg Szlovákiában 863 betegségre 6, azaz hat elhalálozás jutott. Ki érti ezt?

Az összkép amúgy elkésérítő. Április 2-án értük el az egymilliomodik re-

gisztrált beteget, 47 ezer elhunyttal. Április 10-én a halottak száma túllépte a százezret. A pillanatnyi számok április 15-én: 2 millió 070 ezer megbetegedett és 134 ezer halott.

56

Alfred Kubin: Tudomány